

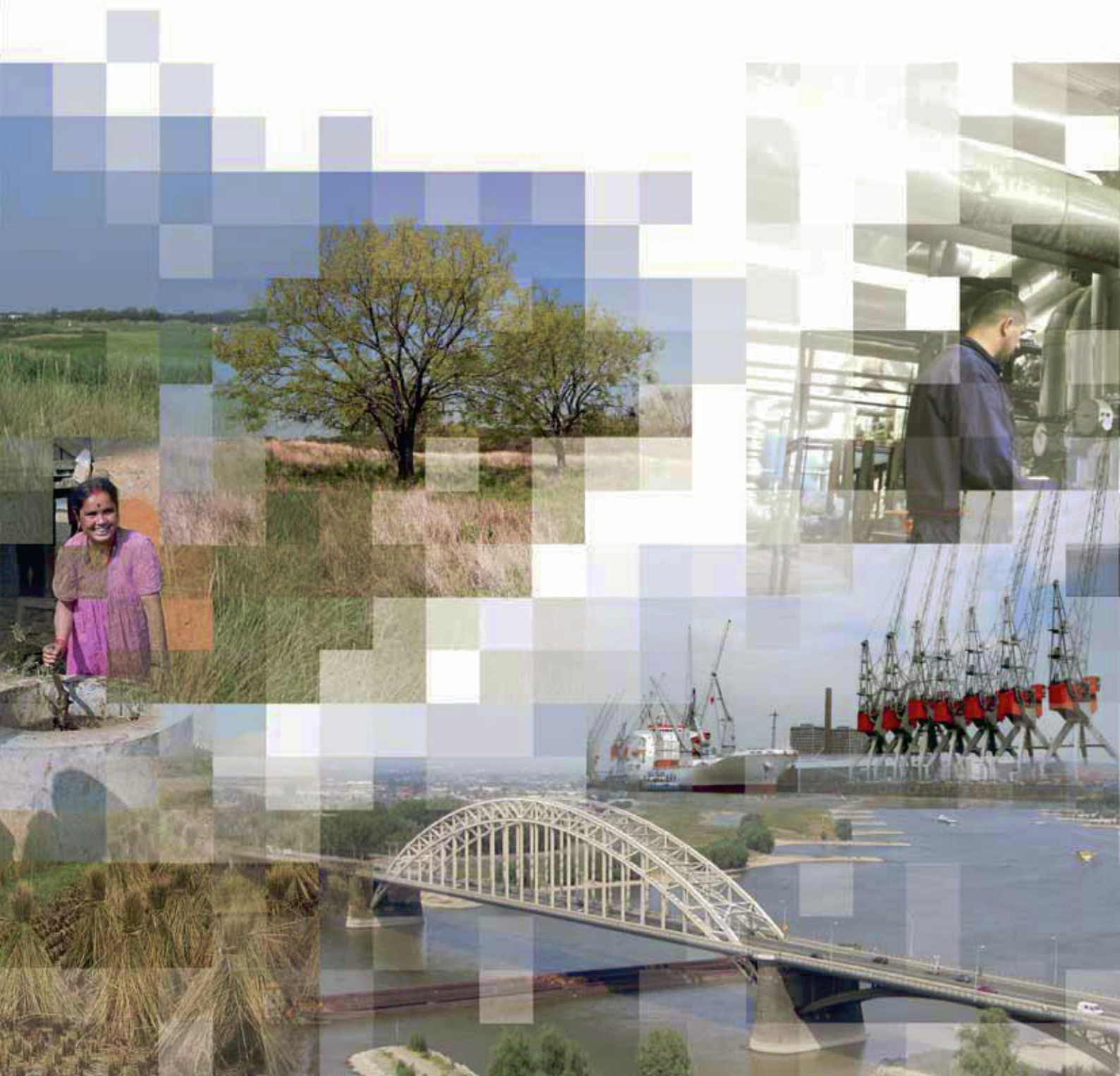

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie provincie Gelderland

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

22 november 2012 / rapportnummer 2696-81

1. Hoofdpunten van het MER

De provincie Gelderland werkt aan het opstellen van een omgevingsvisie voor haar grondgebied. De omgevingsvisie vormt een integrale visie waarin het beleid uit sectorale plannen wordt geherformuleerd en onderling afgestemd. De provincie sorteert daarmee ook voor op de nieuwe omgevingswet. De visie is kaderstellend voor m.e.r.(beoordelings)plichtige activiteiten, daarom zal er ook een plan-Milieueffectrapport (MER) worden opgesteld. Gedeputeerde staten zijn initiatiefnemer in de m.e.r.-procedure en de Provinciale staten zijn bevoegd gezag. De provincie Gelderland heeft de Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ gevraagd om advies over de notitie reikwijdte en detailniveau (R&D).

Planproces en co-creatie

De Commissie heeft waardering voor de ambitieuze benadering van het planproces en plan-m.e.r.. Dit stelt hoge eisen aan de uitwerking ervan. De provincie wil het planproces tijdens de uitwerking van de omgevingsvisie verder vormgeven en daarbij input van overheden, burgers en belangenpartijen uit de provincie benutten. Dit gebeurt via de aanpak van co-creatie. In verschillende regio- en themabijeenkomsten worden de aanwezigen uitgedaagd om de opgaven (bouwstenen) voor de provincie en de omgevingsvisie te benoemen. Uit de notitie R&D en de overleggen met de provincie blijkt dat het planproces van de omgevingsvisie nog niet als zodanig is uitgekristalliseerd. De precieze rol van de provincie in dit proces moet nog verder worden ingevuld. Dit geldt ook voor de inhoudelijke beleidsuitgangspunten in het co-creatie proces en de plan-m.e.r.

Milieugeweten

Om in dit open proces van planvorming het milieubelang te bewaken heeft de provincie een zogenaamd 'milieugeweten' benoemd. Het milieugeweten moet ervoor zorgen dat m.e.r. gerelateerde randvoorwaarden, beleidskaders, (milieu)doelstellingen en ontwerpcriteria in de thema- en regiobijeenkomsten voldoende voor het voetlicht worden gebracht. De uitkomsten daarvan zullen uiteindelijk in het MER worden gerapporteerd.

De Commissie heeft kennis genomen van de beoogde werkwijze van het milieugeweten, namelijk een daartoe benoemd persoon die wisselend aanwezig kan zijn bij overleggen met actoren en in discussies relevante milieu-aspecten kan inbrengen. De Commissie heeft de indruk dat de werkwijze van het milieugeweten nog verder moet worden ingevuld. In dit advies doet de Commissie een aantal handreikingen om dit verder handen en voeten te geven. De Commissie wijst erop dat het milieugeweten bij de totstandkoming van het MER slechts één rol is. Vanuit de provincie en de deelnemers aan de co-creatie zal de nodige milieuinformatie moeten worden aangedragen zodat het milieubelang een volwaardige rol speelt in het ontwerp- en besluitvormingsproces. Het milieugeweten kan dit proces slechts 'bewaken'.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

Procesgerichte advisering door de Commissie m.e.r.

De werkwijze met co-creatie en een milieugeweten in het planproces van de omgevingsvisie en het MER zijn nieuw. In de praktijk is hier nog nauwelijks ervaring mee opgedaan. De Commissie heeft er daarom in overleg met de provincie Gelderland voor gekozen om het m.e.r.-proces van de omgevingsvisie als pilot te benoemen voor procesgerichte advisering van de Commissie. Dit betekent dat de Commissie op meerdere momenten, naast de formele m.e.r.-momenten, de provincie adviseert over de rol van milieu-informatie in het planproces. In dat kader benadrukt de Commissie dat dit advies over R&D ook een eerste aanzet is voor het opstellen van het MER. Het proces van de omgevingsvisie kent nog een groot aantal vragen over de invulling van het proces en de uitwerking van de thema's en opgaven. Zodra de provincie hierover meer duidelijkheid kan geven en nadere sturing kan geven aan het m.e.r.-proces zal de Commissie aanvullend advies geven over de verdere uitwerking van het m.e.r.

Hoofdpunten MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Toelichting op het planproces van de totstandkoming van de omgevingsvisie en de invulling van m.e.r. in het planproces. Geef aan wat de formele kaders zijn van de omgevingsvisie. Geef aan hoe de formele kaders zich verhouden tot de ambities en vernieuwende aanpak van de omgevingsvisie.
- Analyse van het huidige provinciale beleid inzake de fysieke leefomgeving afgezet tegen de huidige en toekomstige ontwikkelingen (autonome ontwikkelingen). Geef aan waar knelpunten ontstaan, welk beleid wordt doorgezet, wat de regionale en provinciale opgaven zijn en voor welke (verander) thema's er nieuw beleid moet worden geformuleerd.
- Uitwerking van de (provinciale) opgaven en thema's, geef aan welke keuzes daarin gemaakt kunnen worden en hoe de milieugevolgen van deze keuzes worden onderzocht. Geef aan wat het belang en de rol van de provincie is in de opgaven.
- Toelichting op de wijze waarop het milieu betrokken is in het planproces, onder meer via de rol van het milieugeweten. Wat is beoogd in de co-creatie en wat zal landen in de rapportage van de Omgevingsvisie en het MER:
 - Een in meer detail uitgewerkte architectuur van het planproces waarin het milieugeweten een duidelijk beschreven plaats en functie heeft en tot navolgbare resultaten leidt. Geef aan hoe de vroegtijdige en eigenstandige inbreng wordt geborgd.
 - Geef aan welke milieu-informatie ten grondslag ligt aan het proces van co-creatie in de regio- en themabijeenkomsten, en hoe deze informatie een rol speelt in de keuzes die worden gemaakt in de omgevingsvisie.
 - Uitwerking van de provinciale ambities, doelstellingen en beleidskaders voor milieu, leefomgeving, landschap (incl. cultuurhistorie en archeologie), natuur, water en duurzaamheid. Geef aan hoe deze onderwerpen in de regio- en themabijeenkomsten worden ingebracht (input) en wat het resultaat van is in het ontwerp van de Omgevingsvisie.
- Een beschrijving van de milieugebruiksruimte die nodig is om de gewenste nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken in relatie tot de aanwezige milieugebruiksruimte. Ga in

op de vraag hoe met knelpunten wordt omgegaan en of milieuruimte wordt gecreëerd door (vooraf) inspanning te leveren?

- Voor de gevolgen voor de Natura 2000-gebieden dient een Passende beoordeling te worden opgesteld indien nadelige gevolgen voor deze gebieden niet zijn uit te sluiten.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie R&D Omgevingsvisie Gelderland. Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in dit document voldoende aan de orde komen.

2. Aanpak m.e.r.-proces in de omgevingsvisie.

De Commissie constateert dat het planproces, zoals beschreven in de notitie R&D, nog wezenlijke open einden kent. Met de planprocessen van co-creatie en een milieugeweten is weinig ervaring. De route naar de omgevingsvisie en de uitkomsten van de verschillende stappen in het planproces zijn nog ongewis. In het planproces van deze Omgevingsvisie zal de Commissie (mede) daarom op meerdere momenten worden geraadpleegd². Hiervoor is gekozen gezien de innovatieve wijze van co-creatie waarmee de Omgevingsvisie tot stand komt.

De Commissie adviseert om aan te geven op welke momenten van de Commissie verwacht wordt dat zij advies geeft en hoe dit advies wordt verwerkt in het m.e.r.-proces.

Milieugeweten

De Commissie wijst erop dat bij de totstandkoming van het MER het milieugeweten slechts één element is bij het borgen dat het milieubelang een volwaardige rol kan spelen in het ontwerp- en besluitvormingsproces. Daarnaast is het van essentieel belang dat vanuit de provincie en de deelnemers aan de co-creatie zelf de nodige milieuinformatie wordt aangeleverd. Het milieugeweten kan dit slechts 'bewaken'.

De Commissie adviseert om het m.e.r.-proces en de rol van het milieugeweten specifieker en gedetailleerder uit te werken en:

- aan te geven welke milieu-informatie door het 'milieugeweten' of op een andere wijze wordt ingebracht in de regio- en themabijeenkomsten;
- in te gaan op de rol die milieu-informatie moet spelen in de keuzes van de omgevingsvisie inclusief de beoordeling van de milieugevolgen van de gemaakte keuzes.

Specifiek voor de regio- en themabijeenkomsten geeft de Commissie de volgende aandachtspunten mee:

- Laat de milieuinformatie en het milieugeweten in de praktijk een transparante en navolgbare rol in het proces vervullen. Op dit soort bijeenkomsten is kennis over de 'milieuka-

² Het project maakt onderdeel uit van de pilot procesgerichte advisering binnen deze pilot adviseert de Commissie naast de formele momenten ook op andere momenten in het proces.

ders' juist op z'n plaats. Verderop in het proces nog inbreken met milieu-informatie is voor een milieugeweten lastig;

- Zorg dat milieuinformatie op voorhand beschikbaar is op een wijze die direct raakt aan de opgaven in de regiobijeenkomsten, zodat het milieugeweten niet telkens de bringer van het slechte nieuws moet zijn in discussies over mogelijke toekomst;en;
- De bijeenkomsten zullen sterk gericht zijn op de provinciale doelen, het milieugeweten moet aangeven hoe kan worden gestuurd op doelen rekening houdend met onder meer wettelijke kaders en boven-regionale samenhang
- Signaleer en benoem potentiële conflicten tussen thema's zoals bijvoorbeeld recreatie en natuur of energie en landschap.

3. Probleemstelling, doelstelling en besluitvorming.

3.1 Achtergrond en probleemstelling

Integraal beleidskader en analyse van huidige en toekomstige knelpunten.

De Omgevingsvisie vormt de integratie van verschillende sectorale beleidsvelden. Geef in het MER aan om welk sectoraal beleid het gaat. Geef aan wat het huidige beleidskader³ inhoudt en geef een analyse van de huidige en toekomstige knelpunten bij continuering van dit beleid. Indien er geen knelpunten zijn, geef dan aan of dit beleid wordt gecontinueerd.

Beschrijf in het MER de ambities en doelstellingen op het gebied van milieu (grijs milieu, geluid, lucht, geur, e.v.), leefomgeving, landschap (incl. cultuurhistorie en archeologie) water, natuur, mobiliteit en bereikbaarheid, klimaat en energie. Vertaal deze in kaders waarmee de opgaven aan doelstellingen en (milieu-)effecten kunnen worden getoetst.

3.2 Beleidskader, ambities, doelstellingen en toetsingskader

De milieukaders (wetgeving en provinciaal beleid) vormen een belangrijk vertrekpunt voor de regionale discussies en uitwerkingen. Ook kunnen kaders nog wijzigen als gevolg van beleidswijzigingen, maar dit wordt in een later stadium in het proces van de omgevingsvisie opgepakt.

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid provinciaal en landelijk relevant is voor de uitwerking van de opgaven en thema's en geef aan of kan worden voldaan aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- Natuur (Natura 2000, EHS, biodiversiteit)
- Leefomgeving en gezondheid (lucht, geluid en externe veiligheid)

³ Waterplan, Verkeer- en vervoersplan, Reconstructieplannen, Milieuplan, Streekplan en diverse beleidsnotities (statennotities) zullen in het proces voor de omgevingsvisie opnieuw worden afgewogen. Daarbij zal duidelijk worden wat ongewijzigd kan worden overgenomen, waar voortschrijdend inzicht vraagt om aanpassingen en waar veranderingen nodig zijn om opgaven en doelen effectief en efficiënt te realiseren (notitie R&D).

- Grond- en oppervlaktewater (waterbeschikbaarheid, drinkwater en water veiligheid)
- Klimaat (CO₂-reductie en adaptatie)
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Landschap (inclusief cultuurhistorie en archeologie)

3.3 Te nemen besluit(en)

In de Ontwikkelagenda (juni 2012) is aangegeven dat de omgevingsvisie geen plan mag worden dat de ontwikkelingen voor de komende 10 jaar (planologisch) (te veel) dichttimmerd. Maatwerk, flexibiliteit en monitoring zijn noodzakelijk om te kunnen anticiperen op veranderingen om de visie actueel te houden. Geef in het MER aan hoe deze flexibiliteit zal worden georganiseerd en wat dit betekent voor de effecten op de diverse milieucomponenten, bijvoorbeeld wat betreft het flexibel omgaan met doelstellingen, maatwerk voor opgaven en de wijze van monitoring van effecten.

De omgevingsvisie moet een beleidskader bieden voor:

- beleid dat de provincie al voert en wil doorzetten;
- de regionale opgave die de provincie wil uitwerken;
- de veranderthema's binnen het provinciale beleid (die in de regio's en regio-overstijgend gaan spelen);
- de provinciale belangen.

Geef aan voor welke m.e.r.-plichtige activiteiten de omgevingsvisie kaderstellend is, geef aan of het activiteiten betreft die door de provincie of door andere partijen worden uitgewerkt en geef tevens aan of het in de vervolgfase gaat om een plan- of besluit-m.e.r.-plicht.

4. Voorgenomen activiteit en alternatieven

Beschrijf in het MER de provinciale hoofdstructuren⁴ en de maatschappelijke opgaven. Geef aan:

- hoe invulling wordt gegeven aan het provinciaal belang;
- welke (ruimtelijke) keuzes er voorliggen en of dit leidt tot alternatieven en varianten in het MER;
- hoe robuust de keuzes zijn, bijvoorbeeld door ze door te rekenen met scenario's (bijvoorbeeld economisch, demografisch). Op basis van deze berekeningen kan ook de bandbreedte aan milieueffecten worden beschreven.
- of dit aanleiding geeft tot herformulering van beleidskaders.

⁴ fysiek ruimtelijke uitwerking van provinciale belangen zoals bijvoorbeeld infrastructuur en natuur.

4.1 Opgaven omgevingsvisie

In de notitie R&D is aangegeven dat in de omgevingsvisie de volgende opgaven, waarvan op voorhand duidelijk is dat ze milieueffecten hebben, worden uitgewerkt:

- Nieuwe en te verbeteren infrastructuur (weg en spoor) en een verschuiving naar gebruik van openbaar vervoer (mobiliteit en bereikbaarheid).
- Aanpak voor intensieve dag- en verblijfsrecreatie in of nabij natuurgebieden.
- Beleid voor ontwikkelingsruimte en verduurzaming landbouw, ook in relatie tot EHS en Natura2000 (schaalvergroting landbouw) en kwaliteit leefomgeving.
- Inpassing van nieuwe energielandschappen, waaronder locaties voor windenergie (zonne-energie en WKO, geothermie, schaliegas).
- Nieuw te realiseren overslagpunten voor vervoer over weg, water en/of spoor.
- Verkenning naar locaties voor sport- en evenementenaccommodaties.

Op dit moment is nog niet duidelijk welke opgaven en activiteiten nog meer een plek gaan krijgen in de omgevingsvisie. Ook voor onderwerpen waarbij geen sprake is van een m.e.r.-plicht kunnen milieuaspecten van belang zijn voor de besluitvorming⁵.

De Commissie adviseert de verschillende opgaven, ontwikkelingen en activiteiten in het MER uit te werken. Beschrijf de omvang, mogelijk keuzes en milieueffecten.

4.2 Thema's en regionale opgaven

Momenteel werkt de provincie aan de verdere invulling van de verschillende (verander) thema's. In deze paragraaf worden een aantal voorbeelden van regionale opgave en thema's aangehaald.⁶ De Commissie benoemt daarbij een aantal aandachtspunten, op basis van de tot nu toe beschikbare informatie. De Commissie adviseert om via de thema- en regiobijeenkomsten verder informatie te verzamelen voor de opgaven in de omgevingsvisie. Vervolgens kunnen de thema's en regionale opgaven verder worden uitgewerkt en kunnen nieuwe thema's aan het proces van de Omgevingsvisie worden toegevoegd.

De Commissie adviseert om de thema's en regio's verder uit te werken in opgaven en de reikwijdte en samenhang voor MER en Omgevingsvisie ervan aan te geven, hierover kan de Commissie aanvullend adviseren.⁷

4.2.1 Regionale opgave – Food Valley

De provinciale opgaven worden nader uitgewerkt in verschillende regio's waaronder Stadsregio Arnhem Nijmegen, Food Valley, Achterhoek, Noord-Veluwe, Rivierenland en Stedendriehoek.

⁵ Denk hierbij aan onderwerpen zoals onder andere: 'Het nieuwe werken', klimaatadaptatie, water, duurzaamheid/ cradle to cradle, landschap, natuur, cultuurhistorie en archeologie.

⁶ Thema's zoals lucht, geluid, externe veiligheid, leefomgeving en klimaat zijn in dit advies nog niet uitgewerkt. Dit zijn zeker thema's die wel een rol gaan spelen in het MER en planproces, in een later stadium zal de Commissie daar in een aanvullend advies aandacht besteden aan de verdere uitwerking van thema's in de Omgevingsvisie.

⁷ Dit sluit aan bij de insteek van de pilot procesgerichte advisering.

Bij de regiobijeenkomst Food Valley, die door de Commissie werd bijgewoond, zijn opgaven door deelnemers bediscussieerd. De Commissie adviseert deze regionale opgaven verder uit te werken met aandacht voor:

- uitbreiding van de landbouw, wat is de bandbreedte (natuur, gezondheid, leefbaarheid). Aandachtspunten daarbij zijn schaalvergroting van bouwvlakken of ook percelen of potentiële nevenfuncties of andere functies (natuur, recreatie, energie) van bedrijven in landbouwgebieden die agrarische functie (deels) verliezen;
- uitbreiding/modernisering van toerisme en recreatie en gevolgen daarvan voor natuur (ook het 'kapitaal voor toerisme en recreatie'). Wat zijn de alternatieven voor het groeien krimpbeleid van recreatie op de Veluwe?

4.2.2 Energie

Windenergie is een onderdeel van de provinciale energieambitie. De ruimtelijke discussie kan daarbij niet los worden gevoerd van de brede energietransitie die de provincie voorstaat. De Commissie geeft hierbij de volgende aandachtspunten mee:

- Windenergie kan lokaal en regionaal leiden tot stevige ingrepen in het landschap en vaak ook voor het lokale leefmilieu. De opgave voor windenergie is niet vrijblijvend. Windenergie werkt vaak als een magneet in maatschappelijke discussie. De Commissie adviseert de discussie rond windenergie in een breder perspectief te voeren. Zowel thematisch (energietransitie) als regionaal (positioneren bredere gebiedsontwikkeling, lokale balans lusten en lasten).
- De Nota R&D benadert windenergievraagstuk vanuit belemmeringen, verbreding van de discussie maakt een meer proactieve benadering mogelijk, met een grotere kans op het gewenste lokale draagvlak.
- De energietransitie is een veel bredere opgave dan alleen windenergie. Met name warmte netwerken, gebruik van ondergrond (WKO en geothermie) maar ook eventuele schaliegas winningen en in minder mate biomassa vergisting en zonne-energie hebben ook ruimtelijke consequenties.
- De discussie in het kader van de Omgevingsvisie focust op de ruimtelijke consequenties van de gewenste energietransitie. Energie is een onderwerp dat zeer gevoelig is voor economische en politieke veranderingen. Toets de robuustheid van de energie uitkomsten aan mogelijke economische ontwikkelingen (bv CPB scenario's) en afhankelijkheid van subsidies.
- Zorg voor een duidelijk onderscheid in toetsing van doelbereik (realiseren van gewenste transitie, zoeken van gewenste locaties) en de (lokale) milieueffecten.

4.2.3 Mobiliteit en bereikbaarheid

Werk in het MER de opgaven voor mobiliteit en bereikbaarheid nader uit en geef aan wat deze opgaven betekenen voor het MER. Op basis van de nu beschikbare informatie dient in het MER in te worden gegaan op de volgende vragen:

- Welke nieuwe infrastructuur / verbeteringen van infrastructuur worden overwogen op weg en spoor en/of water?
- Wat betekent de gewenste verschuiving naar openbaar vervoer voor bereikbaarheid – met name voor gebieden met beperkte/krimpde bevolkingsdichtheid?

- Wat betekenen nieuw te realiseren overslagpunten voor vervoer over weg, water en/of spoor en waar worden deze voorgenomen?
- Blijft het beleid van het provinciaal verkeer- en vervoerplan (PVVP) bestaan, welke afwijkingen worden voorgenomen?

Als over bovenstaande punten helderheid is, kan vervolgens worden aangegeven wat de te onderzoeken milieueffecten zijn.

De notitie R&D verwijst naar digitale bereikbaarheid (o.a. het 'nieuwe werken') en zelforganiserend vermogen/zelfredzaamheid van burgers wat in specifieke situaties een alternatief zou kunnen bieden. Vraag is wanneer wordt dit als een alternatief wordt gezien en of hiervan wordt uitgegaan en hoe reëel is dit.

Geef aan wat grootschalige ontwikkeling zoals (herstructurering) bedrijventerreinen, recreatie, woningbouw en regionale opgaven zoals food valley voor mobiliteit betekenen. Hoe kan de wisselwerkingen tussen het thema mobiliteit/bereikbaarheid en andere thema's worden beïnvloedt en hoe kunnen (cumulatieve) milieugevolgen worden beperkt.

Geef aan hoe actuele thema's in verkeer en vervoerbeleid worden meegenomen. Denk hierbij aan Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), de Gebiedagenda, multimodale verbindingen en ruimtelijke ontwikkeling bij knooppunten⁸.

4.2.4 Water

In de Nota R&D wordt aangegeven dat zal worden aangesloten bij de reeds uitgevoerde MER voor het 4^e Waterhuishoudingsplan van de provincie (2009). De provinciale opgaven wat betreft water hebben een sterke relatie met klimaatadaptatie en daarmee ook het Deltaprogramma. Voor de gebruiksfuncties wordt behoud en versterking van een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem noodzakelijk geacht.

De Commissie adviseert op hoofdlijnen:

- Aan te geven welk beleid ongewijzigd blijft, welke actuele en toekomstige knelpunten er zijn en wat de nieuwe beleidsvoornemens zijn.
- In te gaan op de mogelijkheden om te komen tot een meer duurzaam en doelmatiger beleid door het versterken van de samenhang tussen het waterbeleid (kwantiteit, kwaliteit-KRW) en natuurbeleid.
- In te gaan op het spanningsveld van intensivering en uitbreiding van de landbouw in relatie tot het bereiken van de KRW-doelen.
- In te gaan op de ruimtelijke relaties tussen de beschikbaarheid van zoetwater op de langere termijn, de behoeften aan zoet water vanuit de gebruiksfuncties alsmede de maatregelen die nodig zijn om de beschikbaarheid van zoet water te vergroten (vasthouden haarvaten, berging etc. incl.verdelingsvraagstuk).
- Aan te geven hoe de maatregelen vanuit het Deltaprogramma voor het hoofdwatersysteem samenhangen met (de maatregelen in) het regionale watersysteem.
- Om in relatie tot het behoud en versterking van een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem aandacht te besteden aan de samenhang tussen het ondergronds

⁸ Hier liggen kansen voor bijvoorbeeld de A12 corridor, zie ook het recente advies van de Rijksadviseur Infrastructuur.

en bovengronds ruimtegebruik. Bijvoorbeeld voor de samenhang tussen de winning van grondstoffen (o.a. schaliegas), WKO (bodemenergie) en uitbreiding en intensivering landbouw met de lange termijn drinkwatervoorziening en hoe dit is geregeld (denk daarbij aan locatie en omvang onttrekkingen, interactie met het oppervlaktewatersysteem).

4.2.5 Natuur

In de Nota R&D is aangegeven dat het Gelderse natuurbeleid wordt uitgevoerd conform de afspraken in het 'Natuurakkoord' met het Rijk. De provincie kiest ervoor om ook de (herijkte) EHS in te zetten om de internationale doelen in het kader van de Vogel- en Habitatrictlijn (Natura 2000) en Kaderrichtlijn Water te realiseren. Ga na of het nieuwe regeerakkoord noopt tot bijstelling van de Gelderse natuurdoelstelling, met name op het punt van de EHS en verbindingszones.

De Commissie adviseert op hoofdlijnen

- Na te gaan welke knelpunten in Gelderse Natura 2000-gebieden relevant zijn voor de nieuwe Omgevingsvisie, en hoe hiermee wordt omgegaan. Aandachtspunten zijn met name stikstofdepositie en verdroging.
- Aan te geven hoe de EHS het Natura 2000-netwerk moet versterken. Voor welke soorten (of habitats waarin deze voorkomen) dient leefgebied te worden verbeterd? Wat betekent dit voor de invulling van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS?
- Aan te geven hoe de EHS kan bijdragen aan realisatie van de KRW-doelen. Wordt hierbij gedacht aan inrichting van natte ecologische verbindingszones?
- In te gaan op de ambities ten aanzien van verbeteren van de biodiversiteit in Gelderland. Daarbij kan worden gedacht aan weidevogelgebieden en ganzengedoooggebieden. Besteed daarbij ook aandacht aan natuur buiten de EHS.
- In te gaan op de spanningsvelden natuur en recreatie/toerisme en uitbreiding van vee- teelt (en het eventueel aanpassen van restricties op de bouwvlakgrootte van bedrijven) en eventuele toename van stikstofdepositie op hiervoor gevoelige gebieden in de EHS⁹ en Natura 2000.
- Aandacht te besteden aan mogelijkheden om gewasschade door beschermde soorten op een duurzame manier te beperken (opvanggebieden, aanpassen verwevenheid moeras- natuur/landbouw).

Indien de activiteiten die het plan mogelijk kan maken kan leiden tot significante gevolgen voor een of meer Natura 2000-gebieden dient een Passende beoordeling te worden opgesteld, die duidelijk herkenbaar in het MER moet worden opgenomen. De passende beoordeling kan worden opgesteld op het detailniveau dat past bij het plan. Houd daarbij rekening met externe werking en met de samenhang met andere plannen en projecten (cumulatie). De Commissie verwacht dat met name landbouw (stikstofdepositie) en toerisme en recreatie (met name Veluwe) belangrijke thema's zullen zijn in de Passende beoordeling.

⁹ Een deel van de Gelderse natuurgebieden in de provinciale EHS is in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) aangewezen als zeer gevoelig voor vermesting en verzuring.

4.2.6 Landschap en cultuurhistorie

Ondanks het feit dat de kwaliteit van de leefomgeving als één van de provinciale hoofdpogingen wordt gezien in de notitie R&D, is er geen duidelijke plaats ingeruimd voor informatie over landschap en cultuurhistorie in het planproces. De informatie over landschap en cultuurhistorie is ook niet in lopende discussies in te brengen omdat het te veelomvattend is en zowel conditionerend als strategisch kan werken. Het gaat om de bescherming van waarden die gedeeltelijk zijn vastgelegd in provinciaal beleid, maar het kan ook gaan om het doortrekken van ontwikkelingen die bijdragen aan een (zich vormende) landschappelijke identiteit, zoals in de Belvoire gebieden. Van groot belang is om een scherp beeld te krijgen van hoe de ontwikkelagenda inclusief eventuele amendementen conflicteert of juist aansluit bij de landschappelijke structuren en cultuurhistorische gegevens. Hiervoor is een landschappelijke onderlegger nodig die de participanten in het planproces duidelijk maakt dat de provincie geen tabula rasa is. De Commissie verwijst hierbij naar de lagenbenadering¹⁰ waar veel ervaring mee is opgedaan en die een gestructureerde inbreng van landschap en cultuurhistorie mogelijk maakt en die het risico op conflicterende ontwikkelingen kan helpen verkleinen.

Op het terrein van landschap en cultuurhistorie bestaan er zeer veel particuliere initiatieven. Als voorbeeld kan het project Gelders Arcadië worden genoemd van de landgoedeigenaren langs de Veluwezoom. Niet duidelijk is op welke wijze particuliere initiatieven worden geadresseerd en geïncorporeerd in het lopende planproces en of de provincie daar een actieve en wervende rol in neemt.

Ga in op de nieuwe provinciale ambities ten aanzien van nationale landschappen en de twee nationale parken binnen de provincie. Wat zijn de gevolgen van beleidskeuzen voor toerisme en recreatie voor de kernkwaliteiten voor deze gebieden.

5. Overige aspecten

5.1 Monitoring en evaluatieprogramma

In de Ontwikkelagenda (juni 2012) is aangegeven dat de Omgevingsvisie niet voor de komende 10 jaar is dichtgetimmerd. Maatwerk, flexibiliteit en monitoring worden noodzakelijk geacht om te kunnen anticiperen op veranderingen en zo de visie actueel en betekenisvol te houden.

Bij het streven naar een dynamisch beleidskader kan een monitoring en evaluatieprogramma een specifieke rol vervullen. Vragen hierbij zijn: Hoe gaat het dynamische beleidskader werken na vaststelling van de omgevingsvisie en welke rol voorziet men voor de m.e.r., monitoring en evaluatie hierbij? Meer in het algemeen verdient het aanbeveling het follow-up proces na totstandkoming van de Omgevingsvisie nader in te vullen. Hoe wordt dan samenwerking en co-creatie doorgezet? Het inzetten van een dergelijk proces is niet vrijblijvend en betekent

¹⁰ Zie hiervoor 'Het lage(n) land, een oproep vanuit de vakwereld', van BSP, NVTL en NIROV

ook wat voor het vervolg. De Commissie adviseert hier nu al over na te denken en aan te geven wat dit betekent voor de insteek en rol van Omgevingsvisie en MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van de Provincie Gelderland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de Provincie Gelderland

Besluit: vaststellen van een Omgevingvisie (structuurvisie)

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor diverse categorieën
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit:

Uitwerken van een visie op ruimtelijk beleid voor verschillende sectoren en voor de verschillende regio's in de provincie Gelderland.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in De Gelderlander van: 24 oktober
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 23 oktober 2012
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 26 oktober 2012
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 22 november 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. prof. dr. E.J.M.M. Arts
dhr. drs. L. Bijlmakers
dhr. drs. R. During
dhr. drs. R. Meeuwsen (secretaris)
mw. M.A.J. van der Tas (voorzitter)
dhr. ing. R.L. Vogel
dhr. drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies.

Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Concept Plan-m.e.r. Omgevingsvisie, Notitie reikwijdte en detailniveau, 10 augustus 2012
- Ontwikkelagenda structuurvisie Gelderland, Voorstel aan Provinciale Staten, 22 mei 2012
- Plan-m.e.r. Omgevingsvisie, Notitie reikwijdte en detailniveau, 3 oktober 2012, Royal Haskoning DHV

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

**Advies over reikwijdte en detailniveau van het
milieueffectrapport Omgevingsvisie provincie Gelderland**

ISBN: 978-90-421-3628-1

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

